

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה יד.

מסורת הש"ס

(א) שביעית פ"ב מ"ט.
(ב) עירובין י"ג י"ח ט"ז.
(ג) שביעית פ"ב פ"ג.
(ד) שביעית פ"ב פ"ג.
(ה) שביעית פ"ב פ"ג.
(ו) שביעית פ"ב פ"ג.
(ז) שביעית פ"ב פ"ג.
(ח) שביעית פ"ב פ"ג.
(ט) שביעית פ"ב פ"ג.
(י) שביעית פ"ב פ"ג.

תורה אור השלם

1. חג הסוכות תעשה לך
שבועה ימים באספך
מגנרך ומיקבך
בדברים טו יג

הגהות הב"ח

(א) ש"י ד"ה א"כ
כתיבו י' ד"ה דמנע
מזה מ"ס י' יום י"ז
ה' חמ"י ד"ה י' שנת:
(ב) תוס' ד"ה ה' ה'
למחל' ט' וט"פ נ"ח
ל"ה לשמאל: (ג) ב"ר
דעמיה ד"ה רצוב
גורו משום ד"ה ב"ה

מוסף רש"י

שליקט אתרוג. כל האילן
קרי אתרוג. ויורבין י'
באחד בשבט. ושה
שנה הנמכת לשלש
היתה י"ב חודש י"ג. ונבט
ב"ה שני עשרין.
שנה י"א ושלש
נמכת היתה שנה שני
ועיקר שנת השנה
והיא חודש י"ג ונבט
מי גשמים שרוב גשמים
ד"ס: על כל מ"ס. אף על שאזין
שדלין ומשקין אומן תמיד כענין
שנאמר (דברים י"א) והשקית כרגלך
כגן הירק. פסם גן הירק דרבו
בהשקאה: כללים הסריסין. יפול"י
ב"ה ש"ן נעשין גדילין כשאר
כללים: ופול המלך. אורעו לירק
דלי ורעו לורע קטנית הוא ולא
הלכו בו אלא אחר השקיה: איכא
בינינו. כגון שמנע מהם מים ולא

רבינו הגנאל

ומצאו לשמאל שלש
שעויות. א' הולכת כ"ו
שעויות שור. ב' ה' הכל
הולך אחר גמר פ"ר. ג' לכל
אין בילה חוץ מ"ן ורסן.
ויעי' ד"ה דא' אמר הכל
הולך אחר גמר פ"ר. היינו
אומרים אפילו הבאה
ויומים בתר גמר פ"ר.
ולית ליה (בתר) שליש.
לפיכך אמר הולכת
כ"ו. שפעון שור. בהך
דפליג. והוא פול המצוי
שורעו לורע שהשורעו
הוא גמירתו כרגל. וכוונתו
ב"ו. ואמר עוד כי אין
בילה. להודיע כי לין
רסן י"ב בילה. תנא י'
יוסי הגלילי איכא באספך
מגנרך ומיקבך. טו גורן
מין מיוחדין שגדילין על
מי שנה שעברה וכן
מתעשרין לשנה שעברה
כול. ופשוט הוא. לרבו
הכל ירק עשירי בשבת
לקטו. כל הנלקט קודם
ראש השנה עשירי כשנה
היוצאה. וכל הנלקט אחר
ראש השנה עשירי כשנה
הנכנסת. ר' יוסי הגלילי
דיק כל הפירות מגדילין
על מי שנה שעברה ואין
צריך למי שנה הבאה.
כגון מתעשרין לשבעה. כגון
התבואה וכוונתו בה. אבל

עין משפט
נר מצוה

ע"ה א מ"י פ"ד מ"ה
שעויות הלכה ר' ופ"ה
מ"ה מ"ה מ"ה:

לענין רש"י

יפול"י (צ"ח י"ט).
בצללים. ככל טען.

רבינו הגנאל (הש"ך)

הירקות שצריך מים בכל
יום מתעשרין להבא. ור'
עקיבא סבר לאחר רוב
מים אדלתי. וכל הפירות
הגדילין על רוב מים. אף
על פי שערין אם יורדין
עליהן גשמים מעדילין
להן. כגון התבואה וכוונתו
בה. מתעשרין לשבעה.
אבל הירקות שגדילין
על כל ביום. ששמים
בכל יום ויום מגדילין
אותן מתעשרין (לשבעה)
(להבא). ואמרינן פ"ד
לרבו הכל התבואה
וכיוצא בה מתעשרין
לשבעה. והירקות
מתעשרין להבא. מא
כיוצא. ואמר ר' אבהו
בעלן הסריסין ופול
המצוי. פ"ד. ופול
הסריסין. כגון שמיעו ורסן
קודם שהוקשו. כ"ד
להתגדל ראשיתם. לר'
עקיבא דאמר כל הירקות
הגדילין על רוב מים.
מתעשרין לשבעה ור' יוסי
הגלילי לשבעה. לר'
יוסי הגלילי דאמר הגדילין
על מי שנה שעברה. הללו
כירקות דמי. דתנן בספסל
שביעית פ"ק שני בצלים
הסריסין ופול המצוי
שבעה מהן מים ל"ה לפי
שבעה מהן מים ל"ה לפי
ר"ה. מתעשרין לשבעה
ובותרין בשביעית כול.
הוא מנ"י כ"ד עקיבא.
באחד בשבט ראש השנה
לאילן דברי בית שמאי.
בית הלל אומרים שני
כול. ואוקימנא מא
שעמא. דאע"ג שני
הקופה מבחוץ. הואיל
ויצאו רוב גשמי שנה
מתעשרין לשבעה. פ"ה
מצאו זמן הגשמים
המיוחדין והמתניין בהם
שידור מ"ן במרחקן עד
סוף פסח. כמפורש בספ'ר
פאסינא מוכיחין בנדרות
גשמים. דנה אליבא דבית
הלל דאמר ב"טו בשבט.
יצאו מיםות הגשמים י"ג
במרחשון ובסליו וטבת
וט"ו משבט. הרי ג'
חדשים פחות שלשה ימים.
ונשאר ימיות הגשמים
שבת ואדר ומקצת מניסן.
לא משנחין בתקופה
למפרא שעדיין רוב
התקופה של שנה הבאה
היא. אלא מתעשר לשבעה.
הוא רבנן מעשה ב"ר עקיבא
שליקט אתרוג באחד
בשבט ונהג בו שני
עשירין וכול.

הוא אמינא ברבנן סבירא ליה. מימיה וזה דלא כרגנן סבירא ליה
טפי מ' שמעון שורי רבנן דפליגי עליה בפ"ב דשביעית
(משה טו) סבירא להו דפול המצוי בתר לקטיה וטפי (ו) [הוא] ליה
לשמואל לפסוק כרגנן דר"ש שורי ואפילו אם תמנא לומר דליכא כרגנן
צבירא דס"ל פול המצוי בתר

השרשה ולית להו צוור רגנן מ"מ לימא
הלכה כרגנן דממ"י דשביעית והו
יחא טפי מדר"ש שורי וי"ל דשמואל
כא לפסוק כ"ש שורי ככל דבר
אפילו באור ודוחן ופרגין ושומשמן
ולא מטעמיה דטעמיה דר"ש (א) משום
לצוור רגנן ד"ש בילה ושמואל סבר
אין בילה אלא משום דהכל הולך אחר
גמר פ"ר ואף ע"ג דבהקיות רבה
(מנחות דף ל:) מ"מיה ההוא דפול
המצוי ולא מ"מיה ההוא דלורו ודוחן
ופרגין כלל מ"מ נפקא מיה לגבי
ההוא: ב"ה גורן יוקב. אסמכתא
בעלמא דמער ירק דרגנן ועיקר
קרא לפסולת גורן יוקב דלעיל דף
(יג) לענין סוכה א"כ משום שביעית
דלוריתא א"כ טריר קרא:

בצללים הסריסין. מפרש צירוש
כפרק שני דשביעית בוצל
קופרלי דלא עדין זרע:
ופול המצוי שורין י"ד. דלי
זרע לורע הא תנן כ"פ שני
(מ"ה) מ"ה ב"ה דנחמ
דשביעית (מ"ה) מ"ה ב"ה דנחמ
השרשה ואפי' לא מנע מהם מים והן
משה פירש בקונטרס דלמא כרבי
יוסי הגלילי אכל איפכא נראה דלמא
כ"רע ולא כרבי יוסי הגלילי דלמא
עלה בירושלמי א"ר מנא מכיון שמנע
מהן מים שלשים יום לפני ר"ה נעשו
כבעל כלומר יאלו מתורת ירקות
הגדילין על כל מים ונעשו כשדה בית
הבעל שמתחפפת במי גשמים
ומתעשרין לשבעה: באחד בשבט
ב"ה. מפרש נמי ל"ה כמו ל"ה
אלא קמא נקט דלמא זמן חניטתה של
גשמי שנה זו נכחד כשנע ולמא זמן
כשנע וכל החניטת קודם זמן ג' ימים
היינו על גשמי שנה שלפני חש"י והא
דלא אילן בלילות בתר חש"י כמו
בשלים כמנוחה משום דדרשין לעיל

(דף י) פעמים שצריעית ועדיין אסורין משום ערלה:
הנה"ה
וזה כי שני עשורים. אם שני מעשרות מתה הפרש לא
היה מתוקן דהמרתה כמעשרות הן מקולקלן וכוונתו
מפרש שניה הנמכת לשלישית היתה והפרש מעשר
שני ופדלו וחלקו לעניים והמנחת אכל בירושלם. ע"כ: אלא מפרש בירושלמי
שהפרש מעשר א' למעשר שני ופדלו וחלקו לעניים:
לרבעי

אם שני עשורים. אם שני מעשרות מתה הפרש לא
היה מתוקן דהמרתה כמעשרות הן מקולקלן וכוונתו
מפרש שניה הנמכת לשלישית היתה והפרש מעשר
שני ופדלו וחלקו לעניים והמנחת אכל בירושלם. ע"כ: אלא מפרש בירושלמי
שהפרש מעשר א' למעשר שני ופדלו וחלקו לעניים:
לרבעי

ולר"כא. הני תלת דשמואל הלכה כר"ש שורי ולכל אין בילה והכל
הולך אחר גמר פ"ר: כרגנן סבירא ליה. ואין מורמין ממנו ואין
לו תקנה לחדש וישן שנמערבו אלא א"כ מורמין עליו ממקום אחר
לפי חשבון מחדש על החדש ומשן על הישן: קשיא דשמואל

וצריבא דאי אשמעינן הלכה כר"ש שזורי
ה"א משום דקסבר יש בילה קמ"ל לכל
אין בילה ואי אשמעינן לכל אין בילה ה"א
כרגנן ס"ל קמ"ל הלכה כר"ש שזורי ואי
אשמעינן הני תרתי ה"א קשיא דשמואל
דשמואל קמ"ל הכל הולך אחר גמר פ"ר
ואי אשמעינן הכל הולך אחר גמר פ"ר הוה
אמינא אפילו הבואה וייתים נמי קמ"ל הלכה
כ"ר שמעון שזורי במאי דפליג ולשמעינן
הני תרתי לכל אין בילה למה לי הא
קמ"ל דליין ושמן יש בילה תניא רבי יוסי
הגלילי אומר יבאספך מגנרך ומיקבך מה
גורן יוקב מיוחדין שגדילין על מי שנה
שעברה ומתעשרין לשנה שעברה אף כל
שגדילין על מי שנה שעברה מתעשרין
לשנה שעברה יצאו ירקות שגדילין על מי
שנה הבאה ומתעשרין לשנה הבאה ר"ע
אומר באספך מגנרך ומיקבך מה גורן
יוקב מיוחדין שגדילין על רוב מים ומתעשרין
לשנה שעברה אף כל שגדילין על רוב
מים מתעשרין לשנה שעברה יצאו ירקות
שגדילין על כל מים ומתעשרין לשנה
הבאה מאי בינייהו א"ר אבהו בצללים
הסריסין ופול המצוי איכא בינייהו רתנא
"בצללים הסריסין ופול המצוי שמנע מהן
מים שלשים יום לפני ר"ה מתעשרין לשעבר
ומותרין בשביעית ואם לאו אסורין בשביעית
ומתעשרין לשנה הבאה: באחד בשבט
ר"ה לאילן: מ"ט אמר רבי אלעזר א"ר
אושעיא הואיל ויצאו רוב גשמי שנה
ועדיין רוב תקופה מבחוץ מאי קאמר ה"ק
אע"פ שרוב תקופה מבחוץ הואיל ויצאו
רוב גשמי שנה ת"ר י"מ עשה בר"ע שליקט
אתרוג באחד בשבט ונהג בו שני עשירין
אחר

השן שלשים יום לפני ר"ה ולקטן אחר ר"ה וכי הא ממני דתנן
במס' שביעית פ"ב מ"ט) כללים הסריסין כ"ר י"י הגלילי אית ליה הא
מתני' דכיון דמנע (א) מים שלשים יום לפני ר"ה נמלאו גדילין
על מי שנה שעברה ולר"ע הרי גדילין על כל מים ומתעשרין
להבא. כפי' רומי"ם מפרש איפכא ר"ע אית ליה הא ממני
שמנע מהן מים שלשים יום לפני ר"ה מתעשר לשבעה ומפרש
טעמיה כחלמוד ירושלמי א"ר מנא מכיון שמנע מהן מים שלשים
יום לפני ר"ה נעשו כבעל כלומר זמן חיוני למעשר כר"ה (דהס) לא נסתפקו מכל מים שהן מים שאזין זה שלשים יום כי
אם ממי גשמים יאלו מתורת ירקות הגדילין על כל מים ונכנסו מתורת שדה הבעל דמסתפק במי גשמים ומתעשרין
לשבעה. דרכן של כללים הסריסין ופול המצוי למנוע מהן מים שאזין פרק אחד לפני לקטותו כדי להקשותו לפיכך חילקום
חכמים משאר ירקות אכל שאר ירקות דרכן כן אפילו מנע מהן לא יאלו מדין ירק ונבטלה דעתו. כללים הסריסין מתעשרין
לשנה בהשקאה אחת לשלשים יום ויותר לפיכך אם השקן כמון שלשים יום לפני ר"ה נמלאה השקאה זאת מועלת להם
בשביעית לפיכך אסורין בשביעית ולענין מעשר נמי הוה להו כגדילין על מי שנה הבאה שעדיין לחלוותה השקאה קיימת אכל
ירק שדרכו ליגו צריך להשקותו תמיד ואפילו מנע ממנו שלשים יום לפני ר"ה נבטלה דעתו אלא כל אדם ולא נתנו בהן חכמים
חילוק לפי שאין דרכן כן ומלמא דלא שכיחא היא: (ה) אחד בשבט ר"ה לאילן. ואין מורמין מפירות אילן שמנעו פירותיו
קודם לכן על פירות האילן שמנעו לאחר מכן: הואיל ויאלו רוב גשמי שנה. שכבר עבר רוב ימיות הגשמים שהוא זמן רביעה
ועלה השקף בלילות ונמלאה הפירות חונטין מעמה: ועדיין רוב סקופס טבא מבחוץ. עדיין רוב התקופה נכא: מאי קאמר.
ועדיין רוב תקופה מבחוץ כל שכן דכיון דרוב תקופה מבחוץ עדיין לא הגיע זמן המנוחה ולא היה להם לקטוע ר"ה עד אדר: שליקט
אתרוג. פירות אילן אתרוג: שני עשורים. מעשר שני (ה) כשנה שניה ומעשר עני כשנה שלישית שהיתה שניה נכנסת לשלישית:

